

selective prostate screening, particularly for a certain age group of men and for men with a history of other tumour disease with a life expectancy of 10–15 years. There is now an agreement for screening performance for these populations between professional societies (the Czech Urological Society and the Czech Oncological Society, the Institute of Health Information and Statistics of the Czech Republic, the Ministry of Health of the Czech Republic, and the country's main health care payers.

KEY WORDS

Screening, early detection, prostate, cancer.

.....

I. DEFINICE, METODIKA A CÍLE SCREENINGU

Screening je metoda k vyhledávání onemocnění u „zdravých“ osob – tedy v časném stadiu, kdy se onemocnění neprojevuje žádnými příznaky.

Screening se provádí:

- pokud je v dané populaci (např. v určité věkové skupině) přiměřeně vysoké riziko daného onemocnění,
- pokud je k dispozici vhodná diagnostická metoda,
- pokud je možno včas zachycené onemocnění účinně léčit.

Screeningová metoda musí být:

- relativně levná a nenáročná, protože vyšetřením procházejí tisíce osob,
- dostatečně senzitivní (senzitivita = procento osob s daným onemocněním, které metoda zachytí),
- dostatečně specifická (specifita = procento osob s daným onemocněním, které metoda označí a které onemocnění skutečně mají) (1).

Pojmu screening se v obecném slova smyslu používá pro všechna vyšetření asymptomatických osob. V přesné definici se rozlišují:

- **Populační nebo masový skrínig:** jedná o systematické vyšetřování asymptomatických osob s rizikem vzniku daného onemocnění, které bývá obvykle iniciováno státními orgány.
- **Selektivní skrínig:** jedná o systematické vyšetřování asymptomatických osob s rizikem vzniku daného onemocnění, jejichž okruh je blíže specifikován (např. užší vymezení věkem, dalšími diagnózami apod.).
- **Oportunistický skrínig:** jedná se o individuální vyšetřování asymptomatických osob s rizikem vzniku daného onemocnění, které je iniciováno vyšetřovanou osobou nebo ošetřujícím lékařem.

Často je také používán termín „**program časného zachytu**“ nebo „**časný zachyt**“ daného onemocnění. Obecně ho lze použít pro jakýkoli screening, nejčastěji je používán pro screening populační nebo selektivní.

Primárním cílem screeningu je:

- snížení mortality na dané onemocnění při udržení minimálně stejné kvality života (vyjádřené v QALY – Quality Adjusted Life Years) jako kdyby nebylo onemocnění diagnostikováno.

Dalšími přínosy screeningu mohou být:

- zachyt většího množství časnějších stadií a menšího množství pokročilých stadií daného onemocnění, což může vést k menší zdravotní i ekonomické zátěži pro individuálního pacienta i společnost,
- přesné zmapování výskytu daného onemocnění a jeho stadií v daném regionu, a z toho vyplývající doporučení pro specifikaci metodiky screeningu (2).

II. SCREENING KARCINOMU PROSTATY POMOCÍ PSA

Implementace vyšetření prostatického specifického antigenu (PSA) mělo pro screening, detekci a stanovení prognózy karcinomu prostaty velký význam. Od zahájení rutinního využití PSA byl zaznamenán výrazný nárůst zachytu karcinomu, zejména jeho